Havs och Vatten myndigheten

Remissyttrande

Datum 2026-11-03 **Dnr** 2026-003445

Handläggare
Alfred Dubow
Avdelningen för miljöanalys
alfred.dubow@havochvatten.se

Justitiedepartementet, Regeringskansliet

Yttrande över utkast till lagrådsremiss En ny lag om rymdverksamhet

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker i huvudsak de förslag som lämnas i Lagrådsremiss En ny lag om rymdverksamhet (Ju2026/01714).

Havs- och vattenmyndighetens inställning

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) är positiva till initiativet med en ny lag för rymdverksamhet och tillstyrker i huvudsak förslaget, med nedanstående synpunkter/kommentarer:

Generella synpunkter

Miljöperspektivet behöver stärkas

Miljöperspektivet behöver förtydligas och stärkas ytterligare i den nya lagen. Detta gäller både vid tillstånd och tillsyn samt vid arbetet med att minimera rymdskrot.

Av utkastet till lagrådsremiss framgår följande (s. 27). ”*Det är viktigt att svensk rymdverksamhet bedrivs på ett ansvarsfullt sätt sett till de risker verksamheten för med sig. Uppskjutning av raketer kan medföra fara för liv och egendom. Rymdverksamhet kan också ge upphov till skador på miljön. En tydlig reglering som syftar till att skydda liv, hälsa och egendom samt främja en långsiktigt hållbar och säker rymdverksamhet är därför av central betydelse.*” Miljön beskrivs jämte liv, hälsa och egendom och behöver regleras på motsvarande sätt.

Detaljerade synpunkter

Havs- och vattenmyndigheten finner att flera av bestämmelserna i den föreslagna lagen om rymdverksamhet behöver kompletteras med angivande om att miljön behöver beaktas. Bestämmelser som lämpligen kompletteras med frågan om miljö är föreslagna 2 kap. 2 §, 2 kap. 7 §, 2 kap. 8 §, 3 kap. 1 §, 5 kap. 3 § och 5 kap. 4 §. Den föreslagna bestämmelsen 3 kap. 3 § kan inte fullt ut anses motsvara dessa bestämmelser. Jämförelse kan göras med föreslagen 3 kap. 5 § där rapporteringsskyldigheten likställer miljön med övriga aspekter.

Exempel på där miljö lämpligen läggs till i beskrivningen är föreslagna 2 kap. 7 § och 5 kap. 3 § där det i respektive bestämmelse anges att om det behövs ska tillståndsmyndigheten respektive tillsynsmyndigheten samverka med de myndigheter som regeringen bestämmer i frågor som rör liv, hälsa och egendom samt flygsäkerhet och verksamhetsutövarens försäkringsskyldighet enligt 6 kap. 6 §.”

Vid tillstånd och tillsyn gällande rymdverksamhet behöver arbetet samordnas med myndigheter som arbetar utifrån miljöbalken så att känsliga miljötyper inte missas i prövningen och tillsynen. Beslutande myndighet behöver således även samverka med ansvariga miljömyndigheter.

Ansvarig tillsynsmyndighet bör ha tydlig befogenhet att ingripa, och meddela återkallelse eller ändring av tillståndsvillkor, om utövaren bryter mot sina miljötillstånd eller bedriver verksamhet som kan anses vara miljöfarlig. I föreslagen 5 kap. 13 framgår att tillsynsmyndigheten ska ingripa om en verksamhetsutövare som åsidosatt sina skyldigheter enligt 3 kap. 3 §, som bland annat anger att rymdverksamhet ska bedrivas på ett sätt som är långsiktigt hållbart för miljön och nyttjandet av rymden. Havs- och vattenmyndigheten finner att föreslagen 5 kap. 14 § lämpligen kompletteras i punkt 1 med miljön eftersom behov av skydd för miljön behöver tydligt framgå jämte behovet av skydd för liv, hälsa och egendom. I sammanhanget får lyftas att 3 kap. 3 § hanterar vad som är långsiktigt hållbart för miljön. I utkastet (s. 63) refereras till artikel IX i 1967 års rymdfördrag. I detta rymdfördrag anges bland annat följande: ”*States Parties to the Treaty shall pursue studies of outer space, including the Moon and other celestial bodies, and conduct exploration of them so as to avoid their harmful contamination and also adverse changes in the environment of the Earth resulting from the introduction of extraterrestrial matter and, where necessary, shall adopt appropriate measures for this purpose.*” Häri framgår inte att bedömningen av skadeverkningarna på miljön ska begränsas till långsiktiga miljöeffekter. Mot bakgrund av att det särskiljs mellan miljöeffekter på kort, medellång och lång sikt (jämför exempelvis 6 kap. 2 § miljöbalken), gör Havs- och vattenmyndigheten bedömningen att kravet på långsiktighet utgör en begränsning och att kravet på långsiktighet bör strykas.

Havs- och vattenmyndigheten bedömer att utsändningar/uppskjutningar i närheten av känsliga vattenmiljöer behöver särskilt beaktas i miljökonsekvensbeskrivningar (MKB).

I föreslagen bestämmelse 2 kap. 8 § (och även 5 kap. 4 §) som rör samverkan med utländska myndigheter och organisationer är det av vikt att samverkan med mellanfolkliga organisationer även omfattar organisationer som avser miljön. I exempelvis både Ospar och Helcom blir frågan aktuell.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Anna Ledin efter föredragning av avdelningschefen Alfred Dubow. I den slutliga handläggningen av ärendet har även verksjuristen Ramona Liveland medverkat.

Anna Ledin

Alfred Dubow